

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СОЦИАЛНО-ПРЕВАНТИВНАТА ДЕЙНОСТ НА МКБППМН НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВАРНА

Галина Ковачева

Дейността по превенция на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните на територията на общините се осъществява от специализирана система, чийто съгласуващ и координиращ орган са местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН). Съгласно чл. 10, ал. 1, б. „а” от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН) МКБППМН взаимодействат с детските педагогически стаи, органите на образованието и обществеността при осъществяване на тази основна функция от дейността си.

За изясняване на основните проблеми на взаимодействието и нивото на координация на социално-превантивната дейност на територията на община Варна бе проведено емпирично изследване на системата за превенция, обхващащо МКБППМН, детските педагогически стаи (ДПС) и неправителствените организации (НПО). Изследването се проведе посредством интервю face to face чрез предварително подготвени за целта въпросници за председателите, секретарите и членовете на комисии, обществените възпитатели, инспекторите при детска педагогическа стая и членовете на управителните съвети на неправителствени организации на територията на общината. Анкетирани са седем председатели на комисии, седем секретари, шестдесет и четири членове, петдесет и три обществени възпитатели и десет инспектори при ДПС.

Като цяло оценката на мнозинството членове на комисии за нивото на взаимодействие между МКБППМН и другите органи и организации, участващи в превенцията на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и престъпленията на непълнолетните е много добра.

Въпреки това съществуват редица проблеми, които пречат за по-голямата ефективност на социално-превантивната дейност на територията на общината.

1. Един от основните проблеми на взаимодействието са непълнотите в законодателната регламентация на взаимодействието между отделните субекти от системата. Този извод се подкрепя от експертното мнение на председателите на МКБППМН. Общата норма на чл. 10, ал. 1 от

The current report presents the results of empirical research on the minor's criminality prevention system on the Varna municipality area. The study is in the direction of the problems on interaction with realization social-preventive activity.

ЗБППМН не може да изчерпи многообразните и специфични взаимоотношения, които възникват между участниците в превантивната дейност, принадлежащи към различни системи, изградени по хоризонтал и вертикал. В ЗБППМН липсват норми, регламентиращи взаимодействието между МКБППМН и други субекти от системата за превенция, като: общинските съвети, отделите за закрила на детето (ОЗД), училищата, регионалните инспекторати по образованието и НПО. Тази законодателна празнота се обяснява с невъзможността един специален закон, какъвто е ЗБППМН, да обхване взаимоотношенията, възникващи между специализираната система за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и другите системи, чиято дейност има допирни точки с превенцията на противообществените прояви.

Независимо от предложенията за самостоятелна законодателна регламентация на дейността на системата за превенция на престъпността от автори като В. Каракашев [1] и Б. Станков [2], такава все още не съществува. Приемането на закон за превантивната дейност би осигурило цялостно нормативно регулиране на материята, обхващаща държавната и обществена система за превенция. По този начин ще бъде възможно обединяването на разпокъсаната и нехомогенна система, включваща органи и организации, чиито компетенции са регламентирани в различни закони.

2. От горепосочения проблем произтича друг, свързан с установяването на трайно взаимодействие между специализираните системи по ЗБППМН и Закона за закрила на детето (ЗЗД) при осъществяване на социалната политика по отношение на малолетните и непълнолетните. Този проблем е заложен още в законодателната регла-

ментация на двете системи. Съществува известна неяснота относно компетентностите на МКБППМН и ОЗД. ОЗД е орган, специализиран в осъществяването на закрила на детето. МКБППМН „организируют и координират социално-превантивната дейност на територията на общината, като издирват и установяват съвместно с инспекторите при детските педагогически стаи и дирекциите „Социално подпомагане” малолетните и непълнолетните, които се нуждаят от помощ, и вземат мерки за тяхната социална защита и развитие” (чл. 10, ал. 1, б. „а” от ЗБППМН). Цитираната разпоредба създава неяснота относно функциите на комисиите: едната е свързана с организация и координация на социално-превантивната дейност, другата е свързана с вземане на мерки за социална защита и развитие на малолетните и непълнолетните, които се нуждаят от помощ. Първата функция е основна при осъществяване на дейността на комисиите. В изпълнение на тази своя функция те следва да получават съдействие от всички субекти, участващи в системата за превенция. На практика, според председателите на комисии, най-честите затруднения във взаимодействието при осъществяване на социално-превантивната дейност се откриват с ОЗД. Именно поради това е необходимо да се постигне яснота относно водещата и координираща роля на МКБППМН при осъществяване на социално-превантивната дейност на територията на общината.

Другото правомощие на комисиите, посочено по-горе, следва да отпадне, тъй като ОЗД са единствено компетентни да вземат мерки за закрила на детето. Комисиите нито осъществяват такава дейност, нито е необходимо да осъществяват, поради наличието на друга специализирана система – по ЗЗД. Предвид изложеното, обясними са и данните, получени от председателите на МКБППМН относно липсата на информация за планирани мероприятия от ОЗД.

3. Друг проблем на взаимодействието е свързан с дейността по издирване на малолетни и непълнолетни извършители на противообществени прояви или обект на престъпно посегателство. Съгласно чл. 10, ал. 1, б. „а” от ЗБППМН тази дейност се осъществява съвместно от МКБППМН, инспекторите при детска педагогическа стая и дирекциите „Социално подпомагане”. На практика обаче са редки случаите на издирвателна дейност от страна на комисиите. Това се потвърждава от данните, предоставени от секретарите на комисии, според които в преобладаващия брой случаи взаимодействието се изразява в предоставяне на информация на МКБППМН от инспектор при детска педагогическа стая или представител на дирекция „Социално подпомагане” при разглеждане на възпита-

телното дело, както и в предаване на информация по телефона. Следователно, предвид спецификата на дейността на комисиите и основната компетентност на инспекторите при детска педагогическа стая по издирване на малолетни и непълнолетни извършители на противообществени прояви или обект на престъпно посегателство, следва цитираната разпоредба на ЗБППМН да претърпи редакция и комисиите да бъдат освободени от една несвойствена за тях функция.

4. Проблеми съществуват и при взаимодействието между МКБППМН и регионалният инспекторат по образованието при пресичане на системните бягства от училище и отпадането на децата от образователния процес. От проведеното изследване се установява, че шест от общо седем секретари не получават официална информация относно деца под 16 години, отпаднали от училище. Когато е налице такава информация, тя е от ръководствата на училищата или училищните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (УКБППМН). Следователно е необходимо законодателно да бъде изграден механизъм на взаимодействие между МКБППМН и регионалният инспекторат по образованието.

5. Налице е несистемно взаимодействие между МКБППМН и НПО, изразяващо се преди всичко в съвместни дейности по повод изпълнение на общински проекти. Предвид статута на МКБППМН като държавно-обществен орган (чл. 6, ал. 2 от ЗБППМН) следва в пълнота комисиите да използват ресурса на обществения сектор при осъществяване на превантивната дейност. Резултатите от изследването насочват към извода, че може още да се желае в тази насока.

От проведеното анкетно проучване сред членове на управителния съвет на двадесет и две НПО на територията на община Варна се установява, че основно организациите участват в общински проекти, насочени към целеви групи за превенция на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и едва половината участват в програми на МКБППМН. При съпоставката на данните от анкетното проучване сред секретарите на комисии и членовете на управителния съвет на НПО се налага изводът, че МКБППМН и НПО участват в съвместни мероприятия най-вече при изпълнение на проекти, включени в програми, изготвени от общината и не толкова често – по собствена инициатива. Една от очевидните причини за това, подкрепяна от резултатите от изследването, се явява недостатъчното финансиране на дейностите на комисиите, което съответно ги затруднява в съвместната им дейност с НПО.

6. Изследването насочва към липсата на достатъчна информационна обезпеченост за състоянието

на престъпността и противообществените прояви на територията на общината. Оценките на председателите на МКБППМН относно информационната обезпеченост се разделят поравно. Според анкетирания е необходимо преди всичко предвиждане на мерки за информационна обезпеченост в общинските стратегии, а не толкова законодателно регламентиране на задълженията за предоставяне на информация на участващите в превантивните дейности. Подобни мерки могат да се изразяват както в изготвяне на обобщени анализи на престъпността и противообществените прояви, така и в предвиждане на задължение на съответните участници за предоставяне на надлежна информация на комисиите в определени срокове.

7. Изследването на нивото на координация на социално-превантивната дейност в община Варна насочва към някои слабости, свързани преди всичко с нехомогенното осъществяване на координацията от всички комисии въпреки създадената структура в гр. Варна – Общинска комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ОбКБППМН).

От документното проучване на организацията и дейността на МКБППМН се установява, че пет от общо седем комисии участват в реализацията на комплексни стратегии за превенция на престъпността и противообществените прояви на територията на общината. При четири от комисиите обаче липсват дългосрочни планове за превенция на противообществените прояви – обстоятелство, което трябва да се вземе предвид при по-нататъшното планиране на превантивната дейност.

Недостатък на координацията се открива в обстоятелството, че половината от комисиите не разработват координационни планове за осъществяване на социално-превантивната дейност. Това е пропуск при осъществяване на координационната функция на комисиите. Организирането на координационни срещи не може да запълни тази празнота, тъй като координационните планове предполагат по-голяма яснота в правата и задълженията на субектите и обвързване на очакваните резултати с определени срокове.

По отношение на провеждането на координационни срещи секретарите на комисии единодушно съобщават за организиране на такива с участие на представители на ДПС и на дирекция “Социално подпомагане”. При половината от комисиите се канят за участие представители на УКБППМН от района. Едва двама от секретарите съобщават, че в техните комисии се канят представители на НПО. Законодателната празнота в регламентацията на взаимодействието с НПО предполага, а практиката потвърждава необходимостта от по-системни контакти с обществения сектор.

Според експертното мнение на 67,2 % от общо шестдесет и четири анкетирани членове на комисии по-добра координация на превантивната дейност може да се постигне чрез провеждане на координационни срещи. На второ място те нареждат създаването на информационна система (46,9 %). На трето място са поставени детайлни планове за изпълнение на превантивните програми (26,6 %). Очевидно е необходимо не само повсеместно провеждане на координационни срещи от всички комисии на територията на общината, но и увеличаване на тяхната честота, което да гарантира своевременно вземане на управленски решения за постигане на по-голяма ефективност в системата.

8. Друг проблем при осъществяване на социално-превантивната дейност е дублиране на дейности чрез осъществяването на сходни превантивни мероприятия от комисиите и други институции и НПО. По данни на половината от секретарите е налице такова дублиране. Този проблем се явява и пряка последица от липсата на координационни планове при половината от комисиите, отчетена по-горе.

9. С изследването бе установено наличието на добро взаимодействие между МКБППМН и Общината. Основни използвани форми на сътрудничество са съвместните съвещания и семинарите. Половината от секретарите на комисии участват в дейността на работните групи при изготвяне на общинските програми. Това гарантира разработването на програми при отчитане на експертното мнение на представители на специализираната система за превенция.

Положителна тенденция се открива и в обстоятелството, че пет от общо седем секретари на комисии правят предложения пряко или чрез ОбКБППМН до общинския съвет за предприемане на конкретни мерки за отстраняване и ограничаване на криминогенните фактори. Бе установено, че шестима от секретарите извършват анализ на рисковите фактори за противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Необходимо е задълбочаване на тази положителна тенденция чрез изготвяне на обобщени анализи и предоставянето им на общинския съвет за вземане на подходящи управленски решения.

В заключение може да се отбележи, че взаимодействието при осъществяване на социално-превантивната дейност на МКБППМН на територията на община Варна е добро.

Като основни проблеми трябва да се отчетат:

1. липсата на изчерпателна законодателна регламентация на взаимодействието, каквато може да бъде постигната преди всичко със специален закон за превантивната дейност;
2. недостатъчната или спорадична инициативност на останалите субекти от системата за превен-

ция, която може да бъде преодоляна посредством разработване на координационни планове от всички комисии;

3. недостатъчното използване на ресурса на НПО, което може да се коригира чрез осъществяване на системни контакти директно между тях и МКБППМН, отделно от дейностите по общинските проекти, както и посредством дългосрочно планиране с цел осигуряване на необходимите финансови средства;

4. недостатъчната или несистемна информационна обезпеченост на превантивната дейност, която може да бъде преодоляна чрез предвиждане на конкретни мерки в общинските стратегии, включващи изготвяне на обобщени анализи и предвиждане на задължение на съответните участници за предоставяне на надлежна информация на комисиите в определени срокове.

Използвана литература

1. **Каракашев, В.** Обществена превенция на престъпността в НР България. Наука и изкуство, С., 1987, с. 83.
2. **Станков, Б.** Взаимодействието в системата на управление на борбата с противообществените прояви на младежта. СКИ при Главна прокуратура на НРБ, С., 1982, с. 39.

Адрес за контакти

Ст.ас. Галина Ковачева
ВСУ „Черноризец Храбър”
Юридически факултет
e-mail: gstanoeva@abv.bg